

Sygn. akt II K 783/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 kwietnia 2019 roku

Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Karny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Małgorzata Krupska-Świstak

Protokolant: sekr. Agnieszka Duraj

przy udziale Prokuratora: xxx

po rozpoznaniu w dniu 30 kwietnia 2019 roku sprawy

M. C. (1)

s. A. i E. z domu D.

ur. (...) w M.

I. w okresie od 30 kwietnia 2014 roku do 08 czerwca 2017 roku w pociągu (...) relacji W. (...) K.-W. (...), działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nie będąc pracownikiem Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju ani członkiem Organizacji Współpracy Kolei, wspólnie i w porozumieniu z P. C. za pomocą wprowadzenia w błąd doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w/w spółkę, w ten sposób, że posłużył się służbowym biletem (...) o numerze (...) wydanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju uprawniającym do jednorazowego bezpłatnego przejazdu na wybranej trasie przeznaczonym dla pracowników Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz członków Organizacji Współpracy Kolei, swoim działaniem powodując straty w wysokości 78,00 zł na szkodę (...) ul. (...),

tj. o czyn z art. 286 § 1 kk

II. w okresie od 30 kwietnia 2014 roku do 08 czerwca 2017 roku w pociągu (...) relacji W. (...) K.-W. (...), działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nie będąc pracownikiem Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju ani członkiem Organizacji Współpracy Kolei, za pomocą wprowadzenia w błąd doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w/w spółkę, w ten sposób, że co najmniej jedenastokrotnie posłużył się służbowym biletem (...) o numerze (...) wydanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju uprawniającym do jednorazowego bezpłatnego przejazdu na wybranej trasie przeznaczonym dla pracowników Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz członków Organizacji Współpracy Kolei, swoim działaniem powodując straty w wysokości 979,00zł na szkodę (...) ul. (...),

tj. o czy z art. 286 § 1 kk

P. C.

c. K. i M. z domu J.

ur. (...) w miejscowości O.

oskarżonej o to, że:

III. w okresie od 30 kwietnia 2014 roku do 08 czerwca 2017 roku w pociągu (...) relacji W. (...) K.-W. (...), działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nie będąc pracownikiem Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju ani członkiem

Organizacji Współpracy Kolei, wspólnie i w porozumieniu z M. C. (1) za pomocą wprowadzenia w błąd doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w/w spółkę, w ten sposób, posłużyła się służbowym biletem (...) o numerze (...) wydanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju uprawniającym do jednorazowego bezpłatnego przejazdu na wybranej trasie przeznaczonym dla pracowników Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz członków Organizacji Współpracy Kolei, swoim działaniem powodując straty w wysokości 78,00zł na szkodę (...) ul. (...),

tj. o czy z art. 286 § 1 kk

IV. w dniu 09 czerwca 2017 roku w pociągu (...) relacji W. (...) - K.-W. (...), działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nie będąc pracownikiem Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju ani członkiem Organizacji Współpracy Kolei, za pomocą wprowadzenia w błąd doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w/w spółkę, w ten sposób, posłużyła się służbowym biletem (...) o numerze (...) wydanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju uprawniającym do jednorazowego bezpłatnego przejazdu na wybranej trasie przeznaczonym dla pracowników Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju oraz członków Organizacji Współpracy Kolei, swoim działaniem powodując straty w wysokości 78,00zł na szkodę (...) ul. (...),

tj. o czy z art. 286 § 1 kk

orzeka

1. oskarżonego **M. C. (1)** uniewinnia od popełnienia czynów zarzuconych mu w punktach I i II aktu oskarżenia;
2. oskarżoną **P. C.** uniewinnia od popełnienia czynów zarzuconych jej w punktach III i IV aktu oskarżenia;
3. zwalnia oskarżonych M. C. (1) i P. C. od kosztów procesu, które przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

Wiosną 2014 r. M. C. (1) znalazł w internecie ogłoszenie, w którym oferowano do sprzedaży imienny bilet kolejowy wielokrotnego użytku, mający uprawniać do odbywania Nielimitowanych, darmowych podróży na trasie K. – W. i W.-K.. Po bezpośrednim spotkaniu ze sprzedawcą i po zweryfikowaniu autentyczności biletu w kasie na Dworcu (...) w W., oskarżony kupił go za kwotę ok. 300-400 zł uznając, że dzięki temu zakupowi zaoszczędzi pieniędzy na odbywanych w tamtym czasie licznych podróżach ze (...) do D.. Według zapewnień sprzedawcy, z biletu mogły jednocześnie korzystać dwie osoby, toteż poza danymi M. C. (1) sprzedający wpisał w nim także nazwisko ówczesnej dziewczyny oskarżonego – P. Ż. (1) (obecnie Ż.-C.). Do w/w biletu konieczne było jedynie dokupienie tzw. „miejscówki”, ale jej koszt był symboliczny i wynosił ok. 1/8 zaoszczędzonej ceny przejazdu.

Dowód: wyjaśnienia oskarżonego M. C. (1) k. 176-180, k. 235v-236v

Z zakupionego biletu oskarżony na przestrzeni okresu 2014-2017 korzystał blisko 10 razy podróżując pociągami (...). Relacji W.-K. i z powrotem, przy czym pierwszy raz w dniu jego zakupu. Każdorazowo zaopatrywał się w wymaganą miejscówkę okazując w tym celu bilet w kasie biletowej. Jego autentyczność, ani ważność nigdy nie wzbudziły podejrzeń bilerów. Także kontrole konduktorskie w pociągach odbywały się bez uwag i za każdym razem na bilecie stemplowano odpowiednią pieczęć.

Dowód: opinia kryminalistyczna k. 65-72,

wyjaśnienia oskarżonego M. C. (1) k. 176-180, k. 235v-236v

Znacznie rzadziej, bo tylko dwukrotnie z biletu skorzystała w tym samym okresie P. C.. W dniu 9 czerwca 2017 r. podczas podróży należącym do spółki (...) pociągiem (...) relacji W. – R. oskarżona okazała konduktorowi bilet nabyty przez M. C. (1) i podczas jego kontroli stwierdzono, że jest on wykorzystywany nieprawidłowo.

Bilet został zatrzymany przez obsługę pociągu, a na podróżną nałożono karną opłatę dodatkową wynikającą z Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 20 stycznia 2005 r. w sprawie sposobu ustalania wysokości opłat dodatkowych z tytułu przewozu osób, zabranych ze sobą do przewozu rzeczy i zwierząt w wysokości 650 zł. Oprócz powyższej opłaty oskarżoną obciążono kosztami przejazdu według opłaty taryfowej w kwocie 62 zł.

Dowód: zawiadomienie (...) k. 1-1v, raport służbowy k. 2-2v i wezwanie do

zapłaty k. 3, wyjaśnienia oskarżonego M. C. (1) k. 176-

180, k. 235v-236v

Bilet, którym posługiwali się oskarżeni był oznaczony numerem serii (...) i został wydany w dniu 30 kwietnia 2014 r. przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju dla Organizacji Współpracy Kolei (...). Zgodnie z Regulaminu w/w organizacji – uprawniał do jednorazowego, nieodpłatnego przejazdu prywatnego w klasie 1 dla dwóch osób, rekrutujących się z grona pracowników kolei i członków ich rodzin. Tego rodzaju bilet pracownik kolei mógł nabyć jeden raz w roku i dopiero po roku pracy.

Na przedmiotowym bilecie przerobiono roczną datę jego ważności z 2014 roku na rok 2019 r.

Żadne z oskarżonych nie należało do osób uprawnionych do skorzystania z w/w biletu.

Dowód: kopia biletu k. 4-4v, informacja (...) k. 36-36v, Regulamin (...) k. 37-

46v, opinia kryminalistyczna k. 59-74

M. C. (1) ma 34 lata, legitymuje się wykształceniem wyższym – prawniczym. Jest żonaty, nie ma dzieci, mieszka i pracuje jako analityk rynku energii na terenie I., z czego uzyskuje dochód ok. 2500 euro. Dotychczas nie był karany.

Dowód: oświadczenie oskarżonego M. C. k. 235-235v, dane z KRK k. 192

Oskarżony M. C. (1) nie przyznał się do popełnienia zarzuczonego mu czynu. W obszernych wyjaśnieniach wskazał na okoliczności nabycia biletu (...) podkreślając, że nim zdecydował się na jego zakup pozytywnie zweryfikował jego autentyczność u bileterki (...). Dodał, że choć bilet poddawało kontroli łącznie kilkadziesiąt osób nigdy nie wzbudził najmniejszych podejrzeń. Utrzymywał także, że nie było mu wiadome, iż bilet dotyczy członków (...) i nigdy ani on, ani współoskarżona nie dokonywali w nim żadnych modyfikacji, w tym zwłaszcza nie przerabiali daty jego ważności. Oskarżony wyjaśnił, że na etapie przygotowawczym wnosił o warunkowe umorzenie postępowania tylko dlatego, aby ograniczyć do minimum przyjazd do P., bowiem oboje z żoną legalnie pracują i mieszkają w innym kraju.

Dowód: wyjaśnienia oskarżonego M. C. (1) k. 176-180, k. 198-199 i k. 235-

235v

P. C. ma 28 lat, jest bezdzietną mężatką o wykształceniu wyższym, mieszka i pracuje w I. osiągając dochody na poziomie 1780 euro miesięcznie. Dotychczas nie była karana.

Dowód: oświadczenie oskarżonej P. Ż.-C. k. 171, dane z KRK k. 193

Oskarżona P. C. nie przyznała się do popełnienia zarzuczonych jej czynów utrzymując, że nie miała świadomości, iż posługuje się biletem bezprawnie. Twierdziła, że otrzymała go od M. C. (1), który przed zakupem sprawdzał jego autentyczność. Nadmieniła, że sama skorzystała z biletu trzykrotnie każdorazowo okazując go w kasie i na tej podstawie dokupując samą „miejscówkę”.

Dowód: wyjaśnienia P. C. k. 170-173 i k. 204-205

Sąd zważył, co następuje:

Rezultaty postępowania dowodowego przywiodły do wniosku, że oskarżeni M. C. (1) i P. C. nie dopuścili się zachowań o cechach przestępstwa, a przedstawione im zarzuty stanowią wynik wadliwej interpretacji prawnej zachowania polegającego de facto na wyłudzeniu przejazdu koleją.

Nieosobowy materiał dowodowy nie pozostawia cienia wątpliwości, że oboje oskarżeni podróżując w latach 2014-2017 pociągami spółki (...) wielokrotnie, w sposób nieuprawniony posłużyli się biletami serii (...) wydanymi w dniu 30 kwietnia 2014 r. przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju dla Organizacji Współpracy Kolei (...), której nie byli członkami. Świadczy o tym zarówno pisemna informacja (...) dotycząca zasad funkcjonowania tego typu biletów, jak i Regulamin Organizacji Współpracy Kolei precyzyjnie normujący procedurę i grono beneficjentów uprawnionych do skorzystania z nieodpłatnego przejazdu koleją. Przekonująca i w pełni profesjonalna opinia kryminalistyczna wskazuje nadto, że bilet, którym posługiwali się oskarżeni był dokumentem przerobionym, a więc sfałszowanym w rozumieniu art. 270 § 1 kk.

Nie może ulegać wątpliwości również to, że w konsekwencji posłużenia się w/w biletami M. C. (1) i P. C. wielokrotnie skorzystali z usługi przewozu na preferencyjnych warunkach bez żadnego tytułu prawnego. Zważywszy, że preferencja polegała w tym wypadku na nieodpłatności podróży (poza konieczną miejscówką) można przyjąć, że sytuacje objęte aktem oskarżenia były porównywalne z tzw. przejazdem „na gapę”, czyli bez ważnego biletu.

Wyjaśnienia oskarżonych w żadnym wypadku nie przeczą jednoznacznej wymowie w/w dowodów nieosobowych, bowiem zarówno M. C. (1), jak i P. C. nie kwestionowali niczego poza świadomością posługiwania się biletami przerobionymi i przeznaczonymi dla grona osób, do których żadne z nich nie należało.

Stanowisko oskarżonych w części dotyczącej fizycznych cech biletu (...) pozostaje bez większego znaczenia, bowiem aktem oskarżenia zarzucono im przestępstwa oszustwa, a więc czyny przeciwko mieniu skatalogowane w rozdziale XXXV kodeksu karnego. Przypisanie im przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów - czy to w formie przerobienia dokumentu, czy to w formie posłużenia się przerobionym dokumentem jako autentycznym stanowiłoby, zdaniem Sądu, niedopuszczalne wyjście poza ramy oskarżenia i tym samym naruszenie zasady skargowości. Innymi słowy, orzeczenie zapadłoby poza podstawą faktyczną i prawną aktu oskarżenia, a więc w istocie co do innego przestępstwa, niż zarzucone czego nie sposób pogodzić ze standardem rzetelnego procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2007 r., sygn. IV KK 58/07, LEX nr 311087).

Ta część wyjaśnień, w której M. C. (1) i P. C. negowali świadomość braku uprawnień do wielokrotnego posługiwania się biletami (...) na wiarę nie zasługuje, bowiem przeczy jej elementarna logika i podstawowe doświadczenie życiowe. Trudno uznać za niebudzącą wątpliwości internetową ofertę sprzedaży biletu o tak szerokim zakresie ulg, z jakich na przestrzeni kilku lat korzystali oskarżeni. Nawet przeciętne wyrobienie życiowe i podstawowa znajomość krajowych realiów gospodarczych byłyby wystarczające, aby zdawać sobie sprawę, że w polskich warunkach nie funkcjonują bilety kolejowe bezterminowo umożliwiające nielimitowane i nieodpłatne podróże kolejowe. Nawet branżowe przywileje nie dostarczają tego typu ulg i poza jednorazowymi i realizowanymi w określonych odstępach czasu tego rodzaju bonusy nie występują. Oskarżeni, jako ludzie obeznani z podróżami i bardzo dobrze wykształceni z całą pewnością zdawali sobie z tego sprawę.

Rzecz jednak w tym, że nieuprawnione skorzystanie z bezpłatnego przejazdu pociągiem nie stanowi doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w rozumieniu art. 286 § 1 kk, ale wyłudzenie masowo świadczonej usługi, o której wiadomo, że jest płatna, znane jako szalbierstwo i określone w art. 121 kw.

Wprawdzie można mówić o pewnej zbieżności występków oszustwa i wykroczenia szalbierstwa, ale akurat w realiach niniejszej sprawy ich rozgraniczenie nie nastrocza większych trudności interpretacyjnych. Nie chodzi wszak o usługę transportową świadczoną na podstawie indywidualnie zawartej umowy, dotyczącą np. przewozu wielotonowego ładunku z powtarzającym się cyklem załadunku, transportu i załadunku towaru, ani też przewozu konkretnego grona

pasażerów (np. w ramach zorganizowanej wycieczki). W realiach niniejszej sprawy chodzi o przejazd osoby fizycznej pozostającej dla (...) anonimowym pasażerem korzystającym z masowej usługi przewozu koleją. Takie stany faktyczne winny być rozważane na gruncie art. 121§ 1 kw, w którym wyraźnie jest mowa o wyłudzeniu przejazdu koleją lub innym środkiem lokomocji, albo na gruncie art. 121 § 2 kw, w którym jest mowa o wyłudzeniu przejazdu środkiem lokomocji należącym do przedsiębiorstwa niedysponującego karami pieniężnymi określonymi w taryfie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podkreślano dążenie ustawodawcy do spenalizowania na gruncie tego przepisu wyłącznie zachowań osób fizycznych będących bezpośrednimi konsumentami usługi, co z kolei wskazuje na przeznaczenie tego przepisu do zastosowania w sytuacjach niewłaściwego korzystania z drobnych, codziennych usług, z reguły o charakterze jednorazowym, które opłacane są z góry (tzw. umowy z przystąpienia) bądź niezwłocznie po wykonaniu usługi. Już choćby doświadczenie życiowe wskazuje, że są to zupełnie inne jakościowo sytuacje, aniżeli oszustwa penalizowane na gruncie art. 286 § 1 kk i z reguły nie wiążą się z poważną szkodą w mieniu pokrzywdzonego (tak m.in. w wyroku z dnia 19 lipca 2006 r., III K 19/06, Legalis nr 80176). Analiza sytuacji wymienionych w przepisie art. 121 § 1 i 2 kw w powiązaniu ze znamieniem czasownikowym "wyłudza", nie pozostawia więc wątpliwości co do tego, że ustawodawcy chodziło o przeniesienie do kategorii wykroczeń grupy drobnych zachowań polegających na skorzystaniu ze świadczeń udostępnianych jako usługi jednorazowe i opłacanych w drodze uiszczenia ceny. Ich cechą wspólną jest też powinność uiszczenia opłaty z góry lub - najpóźniej - niezwłocznie po skorzystaniu ze świadczenia. Ta (i tylko ta) grupa sytuacji, jako inaczej kwalifikowanych, jest wyłączona z zakresu dyspozycji art. 286 § 1 kk, co ma swoje logiczne uzasadnienie właśnie w ich masowym charakterze i relatywnie niewielkiej wartości świadczeń wymienionych w art. 121 § 1 i 2 kw.

W konkluzji powyższych rozważań, Sąd Rejonowy staje na stanowisku, że zachowanie M. C. (1) i P. C. nie wypełnia znamion przestępstwa z art. 286 § 1 kk, bowiem wyłudzone przez nich przejazdy koleją należą do kategorii usług masowych, o stosunkowo niewielkiej wartości i opłacanych z góry, w których umowa nawiązuje się konkludentnie, przez samo zajęcie miejsca w pociągu.

Zachowanie oskarżonych należało poddać zatem ocenie przez pryzmat znamion szalbierstwa, jednak dokonana w tym zakresie analiza nie uprawnia do uznania ich nawet za sprawców w/w wykroczenia.

Szalbierstwa w postaci określonej w art. 121 § 1 kw może się dopuścić tylko ten sprawca, na którego uprzednio dwukrotnie nałożono karę pieniężną określoną w taryfie, której to kary nie uiszczył i po raz trzeci w ciągu roku bez zamiaru uiszczenia należności wyłudził przejazd koleją lub innym środkiem lokomocji. Ani M. C. (1), ani jego żona nie spełniają ustawowych przesłanek odpowiedzialności za ten typ wykroczenia, bo żadne z nich nie zostało ukarane karą pieniężną określoną w taryfie. Pierwszy raz taką karę nałożono na oskarżoną 9 czerwca 2017 r., ale później w/w nie została już przyłapana na podróżowaniu bez ważnego biletu.

Oskarżonym nie można także przypisać odpowiedzialności za wykroczenie z art. 121 § 2 kw, bowiem niezależnie od kwestii związanych z przedawnieniem karalności, dotyczy on wyłudzenia przejazdu, ale wyłącznie takim środkiem lokomocji, który należy do przedsiębiorstwa niedysponującego karami pieniężnymi określonymi w taryfie. (...) nie mieści się w tej grupie przedsiębiorstw, bowiem właśnie takimi karami dysponuje, o czym sama poinformowała w piśmie z dnia 1 lutego 2019 r.

Kary pieniężne na pasażerów podróżujących bez ważnego biletu (...) nakłada na mocy Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 20 stycznia 2005 r. i taką karną opłatę w kwocie 650 zł nałożono na P. C. w dniu 9 czerwca 2017 r. Pomijając już, że pokrzywdzona spółka nie spełnia warunków do udzielenia jej ochrony wykroczeniowej na podstawie art. 121§ 2 kw, bo we własnym zakresie wymierza kary za jazdę „na gapę”, to karanie oskarżonej dodatkowo za wykroczenie oznaczałoby podwójną karalność.

W tym stanie rzeczy, oboje oskarżonych uniewinniono od popełnienia zarzuconych im czynów nie znajdując jednocześnie podstaw do karania ich za inny typ przestępstwa, ani za wykroczenie.

Konsekwencją wyroku uniewinniającego było zwolnienie oskarżonych od kosztów procesu i przejęcie ich na rachunek Skarbu Państwa.